

Θέματα Ανταγωνισμού: Ρυθμίσεις ποινικής υφής επί μέρους Κρατών

Της κυρίας Άρτεμ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ

Δικηγόρου, Υποψ. Δ. Ν.

α. Εισαγωγική συνοπτική προσέγγιση του θέματος

Εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης ο ρόλος προστασίας του υγιούς ανταγωνισμού έχει ανατεθεί από τις Συνθήκες στο Συμβούλιο, άρθρο 107, στην Επιτροπή και στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο οποίο η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει κατά Κράτους Μέλους, κατά παρέκκλιση από τις ρυθμίσεις των άρθρων 258 και 259, της ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ως γνωστόν, μεταξύ των Εσωτερικών Πολιτικών και Δράσεων της Ένωσης περιλαμβάνονται και εκείνες της Εσωτερικής Αγοράς και της Ελεύθερης Κυκλοφορίας των Εμπορευμάτων, περί των οποίων προνοούν τα άρθρα 26 έως και 28 της ενοποιημένης απόδοσης της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

αα. Συγκεκριμένα περί Εσωτερικής Αγοράς αναφέροντα τα εξής (ενδεικτική αναφορά):

1. Η Ένωση θεσπίζει τα μέτρα για την εγκαθίδρυση ή την διασφάλιση της λειτουργίας της Εσωτερικής Αγοράς, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις των Συνθηκών.

2. Η Εσωτερική Αγορά περιλαμβάνει χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων σύμφωνα με τις διατάξεις των Συνθηκών.

3. Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, προσδιορίζει τους προσανατολισμούς και τις προϋποθέσεις, που απαιτούνται για την εξασφάλιση ισόρροπης προόδου σε όλους τους σχετικούς τομείς (άρθρο 26).

Κατά την διατύπωση των προτάσεων της για την υλοποίηση των στόχων του προηγούμενου άρθρου 26, η Επιτροπή λαμβάνει υπ' όψη το μέγεθος της προσπάθειας, την οποία θα πρέπει να καταβάλουν ωρισμένες οικονομίες, οι οποίες εμφανίζουν διαφορές ανάπτυξης για την εγκαθίδρυση τα Εσωτερικής Αγοράς και μπορεί να προτείνει τις κατάλληλες διατάξεις.

ββ. Εξ άλλου, ειδικώτερα σε σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων αναφέρονται ενδεικτικώς τα εξής:

1. Η Ένωση περιλαμβάνει Τελωνειακή Ένωση, που εκτείνεται στο σύνολο των εμπορευματικών συναλλαγών και περιλαμβάνει την απαγόρευση των εισαγωγικών και εξαγωγικών δασμών και όλων των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των Κρατών Μελών, καθώς και την υιοθέτηση κοινού δασμολογίου στις σχέσεις τους με τις Τρίτες Χώρες.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 30 και του Κεφαλαίου 3 του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται στα προϊόντα καταγωγής Κρατών Μελών, καθώς και στα προϊόντα προελεύσεως Τρίτων Χωρών που ευρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία εντός των Κρατών Μελών (άρθρο 28).

Είναι αυτονόητο, ότι πέραν αυτών των προϋποθέσεων περί Εσωτερικής Αγοράς και Ελεύθερης Κυκλοφορίας Εμπορευμάτων είναι αναγκαίο, υπό προϋποθέσεις, και ένα καθεστώς υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρηματικώς δρώντων στον αυτό ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο κατά τον αυτό χρόνο.

Πριν να παρατεθούν οι σχετικές ρυθμίσεις επί μέρους Κρατών αναφέρονται εδώ για την πληρέστερη κατανόηση του θέματος τα εξής:

Ο όρος (σχεδόν με την σημερινή του έννοια) απαντάται το πρώτον στο έργο του ΗΣΙΟΔΟΥ¹ «Έργα και Ημέραι» όπου διατυπώνεται η άποψη πως ο ανταγωνισμός, «η έριδα», ωφελεί τους Ανθρώπους, διότι ο κάθε Άνθρωπος επιθυμεί να αποκτήσει (διά της εργασίας) όσα έχει «ο πλησίον, ο γείτων».

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός επιτρέπει στους επιχειρηματικώς δρώντες, (υπό προϋποθέσεις), την απόκτηση κέρδους, λόγω προσφοράς ευνοϊκώτερων, έναντι άλλων, όρων προς πελάτες / χρήστες, προκειμένου οι τελευταίοι να προμηθευτούν προϊόντα ή να χρησιμοποιήσουν υπηρεσίες.

Συνήθως, διακρίνονται οι ακόλουθες μορφές ανταγωνισμού;

Ο μη συνήθως απαντώμενος τέλειος ή πλήρης ανταγωνισμός, (Perfect competition), κατά τον οποίο κανένας πωλητής ή αγοραστής π.χ. ενός αγαθού, δεν διαθέτει τέτοιο όγκο προσφοράς ή ζήτησης, ώστε να επηρεάζει την τιμή του προς πώληση ή αγορά αγαθού κατά τρόπο καταλυτικό.

Ο ατελής ανταγωνισμός, (imperfect competition), απαντώμενος στις περιπτώσεις εκείνες, όπου ο πωλητής ή ο αγοραστής διαθέτει

¹ ΗΣΙΟΔΟΣ, ο αρχαιότερος μετά τον ΟΜΗΡΟ, Ποιητής της αρχαίας Ελλάδος, φέρεται ως γεννηθείς στην πόλη Άσκρα περί το έτος 808 π.Χ. Σπουδαία έργα του είναι Η Θεογονία και Έργα και Ημέραι.

ιδιαίτερα σημαντικό μερίδιο της συνολικής προσφοράς ή ζήτησης, ελέγχων κατ' αυτό τον τρόπο (και) την τιμή του προϊόντος / υπηρεσίας.

Ο αθέμιτος ανταγωνισμός, (Unfair competition), απαντάται στις περιπτώσεις εκείνες, όπου ένα (τουλάχιστον) των μερών, πωλητής ή αγοραστής αγαθού / υπηρεσίας μετέρχεται αθέμιτα μέσα, (δόλο, απάτη, ψευδή στοιχεία, παραπονημένα δεδομένα, ανακριβή διαφήμιση, δυσφήμιση των ανταγωνιστών κ.ά.), προκειμένου να προξενήσει βλάβη σε ανταγωνιστές και να αποκομίσει ο ίδιος κέρδη / οφέλη.

Συνήθως διακρίνονται δύο υποπεριπτώσεις αθεμίτου ανταγωνισμού, περί των οποίων υπάρχει και σχετική νομοθετική πρόβλεψη:

Όταν ο αθέμιτος ανταγωνισμός στρέφεται κατά πάντων των ενδεχομένων ανταγωνιστών, όπως π.χ. στην περίπτωση εκποίησης προϊόντων λόγω πτώχευσης, πραγματικής ή εικονικής, εκποίησης λόγω διάλυσης εταιρείας.

Όταν ο ανταγωνισμός στρέφεται κατά συγκεκριμένου ανταγωνιστού, π.χ. φυσικού προσώπου, εταιρείας, συνεταιρισμού, συμπρατουσών εταιρειών.

Προς πάταξη του αθεμίτου ανταγωνισμού, τόσο Διεθνείς Οργανισμοί, (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση), όσο και επί μέρους Κράτη, έχουν θεσπίσει ειδικές ρυθμίσεις, περιλαμβάνουσες διάφορες κυρώσεις, όπως διοικητικές, αστικές, ποινικές κ.ά.

Πέραν αυτών των μορφών ανταγωνισμού απαντάται και ο λεγόμενος μονοπωλιακός ανταγωνισμός (monopolistic competition), μία ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ τελείου ή πλήρους ανταγωνισμού και μονοπωλίου.

Εξ άλλης πλευράς, είναι δυνατόν ο ανταγωνισμός να προσεγγισθεί με κριτήρια την ενδεχόμενη εξ αυτού ωφέλεια, υποτίθεται υπέρ των καταναλωτών / χρηστών των αγαθών / υπηρεσιών, (ωφελιμιστική προσέγγιση), ως ενσωματώνων «αφ'εαυτού» αξία, ως αυτοτελής και αυτόνομη οικονομική λειτουργία, «ως δικαίωμα» εθελουσίας και ελεύθερης συμμετοχής στην λειτουργία των αγορών κ.ά.

Η θεωρητική προσέγγιση των θεμάτων ανταγωνισμού περιλαμβάνει διάφορες «Σχολές», όπως εκείνες του Χάρβαρντ, του Σικάγου, της Αυστρίας, των Ordoliberals ή Freiburg κ.ά.²

Στο παρόν άρθρο δεν γίνεται λόγος περί των οφελών ή μειονεκτημάτων του ανταγωνισμού και των επ' αυτού πολιτικών Διεθνών

² Η Σχολή Χάρβαρντ έχει διαμορφωθεί κατά την δεκαετία 1930, η Σχολή Σικάγου κατά την δεκαετία 1970, η Σχολή των Ordoliberals ή Σχολή του Freiburg κατά την δεκαετία 1940 κ.ά.

Οργανισμών ή επί μέρους Κρατών, των ενδιαφερομένων παραπεμπομένων σε σχετικά συγγράμματα.

*γγ. Σημειώνεται, ότι οι Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν εν προκειμένω περιλάβει ειδικές ρυθμίσεις περί ανταγωνισμού, οι οποίες είναι εν περιλήψει οι εξής:*³

1. Είναι ασυμβίβαστες με την Εσωτερική Αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ Κρατών Μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Εσωτερικής Αγοράς.

2. Οι απαγορευόμενες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

Σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων,

Σε κάθε απόφαση ή κατηγορία αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων, και

Σε κάθε εναρμονισμένη πρακτική ή κατηγορία εναρμονισμένων πρακτικών, η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει (άρθρο 101 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

Πέραν αυτών είναι ασυμβίβαστη με την Εσωτερική Αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο, που δύνανται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ Κρατών Μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της Εσωτερικής Αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

³ Ρυθμίσεις περί ανταγωνισμού απαντώνται ήδη στο πρώτο μόρφωμα, την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα του έτους 1952, άρθρα 65 και 66:

Έτσι, με ρύθμιση του άρθρου 65 απαγορεύονταν όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις συνδεδεμένων επιχειρήσεων και όλες οι εναρμονισμένες πρακτικές, οι οποίες τείνουν να εμποδίσουν, περιορίσουν ή στρεβλώσουν αμέσως ή εμμέσως την κανονική λειτουργία του ανταγωνισμού εντός της ενιαίας αγοράς, (και ιδίως τον καθορισμό τιμών, τον έλεγχο ή περιορισμό της παραγωγής και των επενδύσεων), τον καθορισμό ζωνών επιρροής επί των αγορών πελατών, πηγών προμηθειών πρώτων υλών.

Το άρθρο 66 περιελάμβανε ειδικές ρυθμίσεις επί θεμάτων ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων, την καταχρηστική αξιοποίηση δεσπόζουσας θέσης κ.ά.

δδ. Ο ρόλος της Επιτροπής επί θεμάτων ανταγωνισμού.

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 104, η Επιτροπή μεριμνά για την πραγμάτωση των αρχών που καθορίζονται στα άρθρα 101 και 102. Εξετάζει, λοιπόν αίτηση Κράτους Μέλους ή αυτεπαγγέλτως, συνεργαζομένη με τις αρμόδιες Αρχές των Κρατών Μελών, που οφείλουν να της παρέχουν την συνδρομή τους, τις περιπτώσεις εικαζομένων παραβάσεων των ανωτέρω αρχών. Αν διαπιστώσει την ύπαρξη παραβάσεως, προτείνει τα κατάλληλα μέτρα για τον τερματισμό τους.

2. Αν δεν τερματισθούν οι παραβάσεις, η Επιτροπή βεβαιώνει την παράβαση των ανωτέρω αρχών με αιτιολογημένη απόφαση. Δύναται να δημοσιεύσει την απόφασή της και να επιτρέψει στα Κράτη Μέλη να λάβουν τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα, των οποίων καθορίζει τους όρους και τις λεπτομέρειες.

3. Η Επιτροπή δύναται να εκδίδει Κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες συμφωνιών για τις οποίες το Συμβούλιο έχει εκδώσει Κανονισμό ή Οδηγία, σύμφωνα με το άρθρο 103, παράγραφος 2, στοιχείο Β (άρθρο 105).

1. Τα Κράτη Μέλη δεν θεσπίζουν ούτε διατηρούν μέτρα αντίθετα προς τους κανόνες των Συνθηκών, ιδίως προς εκείνους των άρθρων 18⁴ και 101⁵ μέχρι και 109, ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες χορηγούν ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα.

Τέλος, η Επιτροπή μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου και απευθύνει, εφ' όσον είναι ανάγκη, κατάλληλες Οδηγίες ή Αποφάσεις προς τα Κράτη Μέλη (άρθρο 106).

β. Ρυθμίσεις επί μέρους Κρατών

Α. ΚΥΠΡΟΣ

Σχετικές ρυθμίσεις επί θεμάτων ανταγωνισμού απαντώνται και στην Κύπρο, ενδεικτικά δε αναφέρονται εδώ βασικά νομοθετήματα και οι σχετικές ποινικές διατάξεις.

Νόμοι:

Ν. 62/1983: Πρόνοιες περί της Προστασίας του Ανταγωνισμού, της Ιδρύσεως Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού και Έτερων Συναφών Θεμάτων.

⁴ Το άρθρο 18 προβλέπει θέση Υπάτου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας.

⁵ Τα άρθρα 101 έως και 106 εισάγουν κανόνες περί ανταγωνισμού εφαρμοζόμενους επί των επιχειρήσεων, και τα άρθρα 107 έως και 109 κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

N. 207/1989: Πρόνοιες για τον Έλεγχο και την Καταστολή των Περιοριστικών του Εμπορίου Συμπράξεων και Πράξεων, την Προστασία του Ανταγωνισμού, την Καθίδρυση Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού και για Άλλα Συναφή Θέματα.

N. 13(1)2008: Έλεγχος και Καταστολή των Περιοριστικών του Ανταγωνισμού Συμπράξεων και Πράξεων, Προστασία του Ανταγωνισμού, Λειτουργία της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού καθώς και Εφαρμογή του Κανονισμού⁶.

N. 22(1)1999: Περί ελέγχου των Συγκεντρώσεων Επιχειρήσεων.

Εξ άλλου, οι κυριώτερες ποινικές διατάξεις επί θεμάτων ανταγωνισμού είναι οι εξής:

Όποιος εξακολουθεί να εφαρμόζει σύμπραξη απαγορευμένη από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, ή να καταχράται την δεσπόζουσά του θέση κατά παράβαση απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που διατάσσει τερματισμό της σύμπραξης ή της κατάχρησης, διαπράττει ποινικό⁷ αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή ή και με τις δύο αυτές ποινές.

Όποιος εν γνώσει και προς το σκοπό παραπλάνησης της Επιτροπής Ανταγωνισμού παρέχει προς αυτή ψευδείς ή ανακριβείς ή ελλιπείς πληροφορίες ή αποκρύπτει τις αληθείς, διαπράττει ποινικό αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή ή και με τις δύο αυτές ποινές.

Όποιος εκ προθέσεως και προς το σκοπό προσπορισμού αθέμιτου οφέλους, παραβιάζει την κατά τον νόμο υποχρέωση προς εχεμύθεια, διαπράττει ποινικό αδίκημα τιμωρούμενο με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή ή και με τις δύο αυτές ποινές.

Προφανώς με την λέξη «όποιος» ο Νομοθέτης εννοεί τον αυτουργό της πράξης ή παράλειψης.

Κατά μία προσέγγιση, με βάση το άρθρο 20 του Κεφαλαίου 154 της αναθεωρημένης - εξήντα φορές μέχρι σήμερα - βασικής νομοθεσίας της Κύπρου του έτους 1959 (υπό τον τίτλο «Ποινικός Κώδικας»), ως αυτουργός εν προκειμένω δύναται να θεωρηθεί:

⁶ Ο ισχύων Ν. 13(Ι)/2008 Περί προστασίας του ανταγωνισμού κατήργησε τον Ν. 207/1989. Άλλα στοιχεία βλ. σε: Π. ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ, Δ. ΚΑΛΛΗ, Κ. - Κ. ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ: Η πολιτική ανταγωνισμού στην Κύπρο 1989 - 2009. Αθήνα, 2011, σ. 550. Εκδ. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

⁷ Ποινικό αδίκημα: αξιόποινη πράξη κατά τον νόμο, απόπειρα ή παράλειψη. Βλ. και άρθρο 113.2 του Συντάγματος Κύπρου περί των αρμοδιοτήτων του Γενικού Εισαγγελέα.

- Εκείνος ο οποίος διενήργησε την πράξη ή προέβη σε παράλειψη, οι οποίες συνιστούν ποινικό αδίκημα.

- Εκείνος ο οποίος διέπραξε ή παρέλειψε να αποτρέψει άλλον με σκοπό να καταστήσει δυνατή την τέλεση ποινικού αδικήματος από άλλον ή παρέσχε βοήθεια για την διάπραξη τέτοιου αδικήματος από τρίτο.

- Εκείνος ο οποίος παρέχει βοήθεια σε άλλον ή που τον παρακινεί για την διάπραξη ποινικού αδικήματος.

- Εκείνος ο οποίος δίδει οδηγίες και συμβουλές για την διάπραξη ποινικού αδικήματος.

Ο όρος «εκείνος» «εμπεριέχει» προφανώς πέραν των φυσικών προσώπων και κάθε νομική κατασκευή (Εταιρεία, Οργανισμό κ.λ.).

Σε σχέση, εξ άλλου, με τα τυχόν ελατήρια της πρόθεσης σημειώνεται, ότι αυτά δεν επηρεάζουν σε καμμία περίπτωση την (ενδεχόμενη) ποινική ευθύνη.

Η σχετική διάταξη του άρθρου 9 του Κεφαλαίου 154 της αναθεωρημένης βασικής νομοθεσίας της Κύπρου του έτους 1959 έχει ως εξής:

(3). Εκτός των περιπτώσεων κατά τις οποίες προβλέπεται ρητώς άλλως, το ελατήριο από το οποίο ωθήθηκε ο υπαίτιος στην διενέργεια πράξης ή παράλειψης ή στην πρόθεση από την οποία έχει παρακινηθεί σε τέτοια πράξη, δεν επηρεάζει την ποινική ευθύνη.

Οι αναφερθείσες κυρώσεις εφαρμόζονται επί παντός αδικήματος, πράξης, απόπειρας ή παράλειψης, που έχουν διαπραχθεί:

- Εντός του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

- Εντός των κυρίαρχων περιοχών των Βάσεων υπό Κυπρίου εναντίον Κυπρίου ή σε σχέση με Κύπριο υπήκοο.

- Σε άλλο Κράτος υπό Πολίτου της Κυπριακής Δημοκρατίας υπηρετούντος την Δημοκρατία.

- Σε άλλο Κράτος υπό Κυπρίου υπηκόου, εάν το τελεσθέν αδίκημα τιμωρείται στην Κύπρο με φυλάκιση υπερβαίνουσα τα δύο έτη και το τελεσθέν αδίκημα είναι και κατά το Δίκαιο του Κράτους εντός του οποίου διεπράχθη αξιόποινη πράξη.

- Εάν το αδίκημα σχετίζεται με εμπορία επικίνδυνων φαρμάκων.

- Εάν το τελεσθέν αδίκημα ανεξαρτήτως τόπου τέλεσης τιμωρείται βάσει Διεθνών Συνθηκών ή Συμβάσεων, τις οποίες έχει προσυπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία.

- Εάν αναφέρεται σε θέματα ακίνητης περιουσίας ευρισκομένης εντός της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Είναι αυτονόητο, ότι εάν Κύπριος υπήκοος έχει δικασθεί σε άλλο Κράτος ανεξαρτήτως έκβασης της δίκης, (αθώωσης ή καταδίκης), δεν δικάζεται εκ νέου στην Κύπρο για την ίδια υπόθεση, βάσει της

παραδεδειγμένης αρχής non bis in idem, την οποία πέραν των Εθνικών Κυπριακών Δικαστηρίων έχουν υιοθετήσει από μακρού ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διεθνή Δικαστήρια⁸.

Η σχετική διάταξη του Χάρτη έχει ως εξής και είναι το άρθρο 50, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικώς δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη» και περιλαμβάνεται στον τίτλο VI «Δικαιοσύνη»:

«Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικώς για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση Ποινικού Δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο».

Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της Συνθήκης Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές του Χάρτου ερμηνεύονται σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του Τίτλου VII του Χάρτου, που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή του και λαμβανομένων δεόντως υπ' όψει των επεξηγήσεων οι οποίες αναφέρονται στον Χάρτη και στις οποίες μνημονεύονται οι πηγές των εν λόγω διατάξεων.

Εξ άλλου το άρθρο 52 του Χάρτη, το οποίο επιγράφεται «Εμβέλεια [...]» των δικαιωμάτων και των αρχών» και περιλαμβάνεται στον τίτλο VII «Γενικές διατάξεις, που διέπουν την ερμηνεία και την εφαρμογή του Χάρτη», ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και ελευθεριών, που αναγνωρίζονται στον παρόντα Χάρτη πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο εφ' όσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε στόχους γενικού ενδιαφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων».

[...]

«3. Στον βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα, που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες

⁸ Εκ των προσφάτων αποφάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης βλέπ. απόφαση της 27^{ης} Μαΐου 2014 (Τμήμα Μείζονος Συνθέσεως, Υπόθεση C-129/14 PPU στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας), η οποία δέχεται την αρχή non bis in idem. Βλ. ακόμη: Κ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ και ΕΛ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ (Επιστ. συμβ.): Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήναι, 2010, νέα έκδ., σ. 153.

με εκείνες, που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το Δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία».

[...]

«7. Τα Δικαστήρια της Ένωσης και των Κρατών Μελών λαμβάνουν δεόντως υπ' όψη τους τις επεξηγήσεις, οι οποίες έχουν εκπονηθεί με σκοπό την παροχή κατευθύνσεων για την ερμηνεία του παρόντος Χάρτη».

Οι υπηρεσιακές επεξηγήσεις σχετικώς με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων διευκρινίζουν, όσον αφορά στο άρθρο 50 του Χάρτη, ότι το κανόνας non bis in idem ισχύει όχι μόνο εντός της δικαιοδοσίας ενός και του αυτού Κράτους, αλλά, επίσης, μεταξύ των δικαιοδοσιών διαφόρων Κρατών Μελών, πράγμα το οποίο αντιστοιχεί στο κεκτημένο του Δικαίου της Ένωσης. Εξ' άλλου, οι επεξηγήσεις στο προαναφερθέν άρθρο 50 αναφέρονται ρητώς στα άρθρα 54 έως 58 της Συμβάσεως εφαρμογής, διευκρινίζοντας, ότι οι πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες τα εν λόγω άρθρα επιτρέπουν στα Κράτη Μέλη να παρεκκλίνουν από τον κανόνα non bis in idem καλύπτονται από την διάταξη του άρθρου 52, παράγραφος 1, σχετικά με τους περιορισμούς.

B. ΕΛΛΑΔΑ

Κατ' αρχάς, προβλέπεται η συγκρότηση Επιτροπής Ανταγωνισμού (ως Εθνικής Αρχής Ανταγωνισμού), (άρθρα 12 και 28 Ν. 3959/2011):

Συνιστάται Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία λειτουργεί ως Ανεξάρτητη Αρχή⁹. Τα Μέλη της απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δεσμεύονται μόνο από το νόμο και τη συνείδησή τους.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και παρίσταται αυτοτελώς σε κάθε είδους δίκες. Εποπτεύεται

⁹ Α. ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ: Τι το κύριον της πολιτείας εστίν. Αθήνα / Θεσσαλονίκη, 2008, εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑ, σ. 24, 25: «Οι Ανεξάρτητες Αρχές έχουν εξοπλιστεί με αρμοδιότητες συνταγματικά αναγνωρισμένες, είτε για την καλλίτερη και αποτελεσματικότερη προστασία ορισμένων νέων δικαιωμάτων, που απειλούνται από τη χρήση των νέων τεχνολογιών, είτε για την ορθολογικότερη ρύθμιση της άσκησης ελευθεριών, που συνδέονται με την οικονομία της αγοράς, η οποία απειλεί, αν μείνει ανεξέλεγκτη, ατομικά δικαιώματα και συλλογικά αγαθά μεγάλης σημασίας. Αυτό που δεν μπορεί να κάνει η δικαστική εξουσία, δηλαδή να προλάβει, να προνοήσει, να πειθαναγκάσει, να εξαναγκάσει ή να ρυθμίσει, και αυτό που θα μπορούσε να κάνει μια διοίκηση ευέλικτη, αποτελεσματική, αμερόληπτη και πραγματικά ανεξάρτητη, τόσο από την πολιτική εξουσία όσο και από ισχυρά οικονομικά συμφέροντα, αλλά δεν το κάνει, έχουν αναλάβει να επιτελέσουν και επιτελούν με επιτυχία σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες οι Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές. Τους έχει ανατεθεί έργο εγγυητικό, εγγύησης νέων δικαιωμάτων και ελευθεριών καθώς και εγγύησης μιας ορθολογικής και αμερόληπτης διοικητικής ρύθμισης και εποπτείας».

από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3959/2011.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συγκροτείται από οκτώ τακτικά Μέλη, από τα οποία ένα είναι ο Πρόεδρος, ένα ο Αντιπρόεδρος και τέσσερις Εισηγητές.

Ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και οι Εισηγητές είναι ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης.

Επί πλέον των τακτικών Μελών ορίζονται και δύο αντίστοιχα αναπληρωματικά Μέλη. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού επιλέγονται από την Βουλή, κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 101 Α παρ. 2 του Συντάγματος, διορίζονται δε με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Τα λοιπά μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τακτικά και αναπληρωματικά, καθώς και οι Εισηγητές επιλέγονται και διορίζονται από τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής. Η θητεία του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των Μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τακτικών και αναπληρωματικών, καθώς και των Εισηγητών, είναι πενταετής και μπορεί να ανανεωθεί μία φορά.

Τα Μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού και οι αναπληρωτές τους έχουν υποχρέωση τήρησης της εμπιστευτικότητας και της εχεμύθειας.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, καταρτίζεται Κώδικας Δεοντολογίας, που ρυθμίζει τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων των Μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού και του προσωπικού της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

Τα Μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού εκπίπτουν αυτοδικαίως από τη θέση τους. Α. Εάν εκδοθεί σε βάρος τους αμετάκλητη δικαστική απόφαση για αδίκημα που συνεπάγεται κώλυμα διορισμού σε θέση δημοσίου υπαλλήλου. Β. Εάν δεν προβούν στις επιβαλλόμενες γνωστοποιήσεις επαγγελματικών δραστηριοτήτων.

Οι αποδοχές των Μελών της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, καθώς και το ύψος της αποζημίωσης κατά συνεδρίασή του χορηγείται στα Μέλη της, καθορίζονται, με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

Για κάθε παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον νόμο και τις κανονιστικές πράξεις, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση νόμου τα Μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού υπέχουν πειθαρχική ευθύνη.

Με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων άλλων Αρχών που ορίζονται με σχετική διάταξη νόμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι αρμόδια για

την τήρηση των διατάξεων του νόμου και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ιδίως, η Επιτροπή Ανταγωνισμού:

Α. Διαπιστώνει αν υφίσταται παράβαση των άρθρων 1 και 2 και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λαμβάνει σχετικές αποφάσεις.

Β. Εγκρίνει ή απαγορεύει την πραγματοποίηση συγκέντρωσης επιχειρήσεων που γνωστοποιείται σε αυτή. Σε περίπτωση που η συγκέντρωση έχει πραγματοποιηθεί κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου ή των σχετικών αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού, μπορεί να λάβει σχετικά μέτρα. Μπορεί να επιτρέψει παρέκκλιση από την υποχρέωση αναστολής της πραγματοποίησης της συγκέντρωσης επιχειρήσεων.

Γ. Λαμβάνει κάθε απολύτως αναγκαίο κανονιστικό μέτρο που αποσκοπεί στην δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Δ. Απειλεί ή και επιβάλλει τα πρόστιμα και τις άλλες κυρώσεις, όπως ορίζεται σε ειδικότερες διατάξεις.

Ε. Λαμβάνει προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα με βάση τις ισχύουσες διατάξεις.

ΣΤ. Επιτρέπει, με απόφαση της Ολομέλειας την εξαίρεση συμπτύξεων κατά κατηγορίες.

Ζ. Ανακαλεί με απόφαση της Ολομέλειας το ευεργέτημα της απαλλαγής.

Η. Συλλέγει, επεξεργάζεται και αξιολογεί τηρώντας το καθήκον της εχεμύθειας, τα αναγκαία για την εκπλήρωση της αποστολής της στοιχεία και πληροφορίες.

Θ. Με εξαίρεση την διαδικασία ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και τη διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να υποβάλει παρατηρήσεις είτε γραπτά, με δική της πρωτοβουλία, είτε προφορικά, με την άδεια του αρμοδίου Δικαστηρίου για θέματα εφαρμογής των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση προφορικής διατύπωσης γνώμης την Επιτροπή Ανταγωνισμού εκπροσωπεί ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος, ή κατόπιν εξουσιοδότησης του Προέδρου, Μέλος της Επιτροπής ή ο Γενικός Διευθυντής ή Μέλος του προσωπικού της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να ζητεί από το κατά περίπτωση αρμόδιο Δικαστήριο, κάθε έγγραφο, που κρίνεται αναγκαίο για την διατύπωση της γνώμης της κατά τα προηγούμενα εδάφια.

Ι. Διατυπώνει γνώμη επί θεμάτων ανταγωνισμού και επί των προτάσεων τροποποίησης του εκάστοτε ισχύοντος νόμου.

ΙΑ. Εκδίδει ανακοινώσεις και κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου.

ΙΒ. Διατυπώνει, με απόφαση της Ολομέλειας, πρόταση για την έκδοση Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισής της.

ΙΓ. Διορίζει, με απόφαση της Ολομέλειας, τον Γενικό Διευθυντή της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού.

ΙΔ. Εκδίδει με απόφαση της Ολομέλειας:

α. Τα κριτήρια της κατά προτεραιότητα εξέτασης των υποθέσεων και των στρατηγικών στόχων, κατόπιν διενέργειας δημόσιας διαβούλευσης.

β. Τον καθορισμό των όρων, των προϋποθέσεων και των διαδικασιών ένταξης μίας επιχείρησης ή ενός φυσικού προσώπου στο Πρόγραμμα Επιείκειας της Επιτροπής.

γ. Τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται.

δ. Την διαδικασία επιβολής δεσμεύσεων κατά τις διατάξεις του νόμου.

ΙΕ. Με απόφαση της Ολομέλειας, που αναρτάται στο διαδικτυακό της τόπο, ποσοτικοποιούνται τα κριτήρια της κατά προτεραιότητα εξέτασης των υποθέσεων και των στρατηγικών στόχων, κατ' εφαρμογήν συστήματος μοριοδότησης και καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής αυτού.

ΙΣΤ. Αποφασίζει για τη διενέργεια αυτεπάγγελτων ερευνών από την Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού.

ΙΖ. Συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις Αρχές ανταγωνισμού των άλλων Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας του ανταγωνισμού, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του νόμου και του Κανονισμού 1/2003.

ΙΗ. Παρέχει προς τον Υπουργό Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ύστερα από έγγραφο αίτημά του, κάθε πληροφορία γενικής φύσεως που κατέχει, με την επιφύλαξη του επιχειρηματικού απορρήτου.

Όλες, οι Δημόσιες Υπηρεσίες και Αρχές, ο Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, καθώς και οι Φορείς που ανήκουν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, κατά τις διατάξεις του Ν. 1892/1990 υποχρεούνται να υποβοηθούν το έργο της Επιτροπής Ανταγωνισμού (άρθρο 14 Ν. 3959/2011).

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού ως Εθνική Αρχή Ανταγωνισμού, είναι αρμόδια για την συνεργασία:

Α. Με τις Αρχές ανταγωνισμού της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την παροχή στα εντεταλμένα Όργανα αυτής της απαραίτητης συνδρομής για την πραγματοποίηση των ελέγχων, που προβλέπονται από διατάξεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Β. Με τις Αρχές ανταγωνισμού άλλων Χωρών. Αν η επιχείρηση η οποία έχει την έδρα της ή ασκεί τη δραστηριότητά της στην Ελλάδα, αρνείται να δεχθεί τον έλεγχο, που προβλέπεται από διατάξεις του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού και το εξουσιοδοτημένο από αυτήν Όργανο ενεργώντας αυτεπάγγελα ή ύστερα από σχετικό αίτημα των εντεταλμένων για τον έλεγχο από την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης Οργάνων, μεριμνά για την εν γένει ομαλή διεξαγωγή του ελέγχου, ιδιαίτερα με την παροχή απαραίτητης συνδρομής.

Οι Αρχές ανταγωνισμού της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης νοούνται, για τον ισχύοντα νόμο, ως Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 28 Ν. 3959/2011).

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνεργάζεται με τις Ρυθμιστικές ή άλλες Αρχές, που ασκούν έλεγχο σε συγκεκριμένους τομείς της εθνικής οικονομίας και παρέχει την συνδρομή της, εφόσον της ζητηθεί στις εν λόγω Αρχές (άρθρο 34 Ν. 959/2011).

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, ύστερα από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, διαπιστώσει παράβαση των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με απόφασή της, διαζευκτικά ή σωρευτικά, μπορεί:

α. Να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης των σχετικών άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β. Να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον.

γ. Να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα.

δ. Να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση ή που δεν εκπληρώνουν αναληφθείσα από τις ίδιες δέσμευση η οποία έχει καταστεί υποχρεωτική, σύμφωνα με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

ε. Να απειλήσει πρόστιμα σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης.

στ. Να επιβάλει το επαπειλούμενο πρόστιμο.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απειλήσει πρόστιμο μέχρι δέκα χιλιάδες ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης προς την απόφασή της και να επιβάλει αυτό με απόφασή της, που βεβαιώνει τη μη συμμόρφωση. Κατά τον υπολογισμό του προστίμου συνεκτιμούνται τα οφέλη, που αποκομίζει η επιχείρηση, καθώς και οι επιπτώσεις στη σχετική αγορά από τη μη συμμόρφωση στην απόφαση.

Αν η Επιτροπή Ανταγωνισμού πιθανολογεί κατά την διάρκεια σχετικής έρευνας που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, ή καταγγελίας, παράβαση των διατάξεων των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί με απόφασής της να αποδέχεται, εκ μέρους των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, την ανάληψη δεσμεύσεων προς παύση της πιθανολογούμενης παράβασης και να καθιστά τις δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων.

Οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία αποδοχής δεσμεύσεων εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων και θέματα σχετικά με την αναστολή των προθεσμιών, καθορίζονται με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που λαμβάνεται σε Ολομέλεια.

Με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού που λαμβάνεται σε Ολομέλεια, καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις απαλλαγής ή μείωσης των προστίμων, που επιβάλλονται σε βάρος επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων που συμβάλλουν στη διερεύνηση οριζόντιων συμπράξεων του άρθρου 1 ή του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρόγραμμα επιείκειας). Σε περίπτωση υπαγωγής επιχείρησης ή φυσικού προσώπου στο πρόγραμμα επιείκειας, εφαρμόζονται αντίστοιχα οι ισχύουσες κατά περίπτωση διατάξεις (άρθρο 25 Ν. 3959/2011).

Η κίνηση διαδικασίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό την έκδοση απόφασης κατ' εφαρμογή του Κεφαλαίου III του Κανονισμού 1/2003, στερεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού την αρμοδιότητά της να εφαρμόζει τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, όταν η ίδια και Αρχή ανταγωνισμού άλλου Κράτους - Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο εφαρμογής των άρθρων 101 ή 102 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επιληφθεί, κατόπιν καταγγελίας ή αυτεπαγγέλτως υπόθεσης που αφορά συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων ή πρακτική επιχείρησης ή επιχειρήσεων, μπορεί να απορρίψει την καταγγελία ή να τερματίσει, για τον λόγο αυτόν, την διαδικασία που κινήθηκε αυτεπαγγέλτως ή να αναστείλει την διαδικασία ή να προχωρήσει κανονικά στη συζήτηση της υπόθεσης, εκδίδοντας απόφαση επί της ουσίας (άρθρο 26 Ν. 3959/2011).

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού υποβάλλει μέχρι την 31^η Μαρτίου κάθε έτους στον Πρόεδρο της Βουλής ετήσια έκθεση, η οποία περιέχει στοιχεία για τη δραστηριότητά της (άρθρο 36 Ν. 3959/2011).

Οι αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών από την κοινοποίησή τους.

Η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής και η άσκησή της δεν αναστέλλει την εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Ειδικά, στην περίπτωση άσκησης προσφυγής κατά απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού περί επιβολής προστίμου, ύστερα από αίτηση του προσφεύγοντος, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών σε Συμβούλιο μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή του, να διατάξει την αναστολή μέρους του προστίμου, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 80% αυτού. Με την απόφαση, με την οποία διατάσσεται η αναστολή, εκτέλεσης ή άλλο κατάλληλο μέτρο, το Δικαστήριο, ακόμη και χωρίς να υποβληθεί σχετικό αίτημα, λαμβάνει και κάθε αναγκαίο μέτρο, για τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος.

Η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί, ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης του αιτούντος, αν το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η προσφυγή είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη.

Δικαίωμα προσφυγής έχουν:

- Οι επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων, κατά των οποίων εκδόθηκε η απόφαση.

- Εκείνος που υπέβαλε καταγγελία για παράβαση των διατάξεων του εκάστοτε ισχύοντος νόμου.

- Το Δημόσιο δια του Υπουργού Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

- Οποιοσδήποτε τρίτος που έχει έννομο συμφέρον.

Η προσφυγή εκδικάζεται κατά προτεραιότητα (άρθρο 30 Ν. 3959/2011).

Κατά των αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, επιτρέπεται αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας στους διατελέσαντες διαδίκους κατά την ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών δίκη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (άρθρο 22 Ν. 3959/2011).

Οι αποφάσεις του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών και του Συμβουλίου της Επικρατείας, που εκδίδονται κατόπιν προσφυγής σύμφωνα με τον παρόντα νόμο, έχουν ισχύ δεδικασμένου.

Τα Δικαστήρια κάθε δικαιοδοσίας, τα οποία εφαρμόζουν τα άρθρα 101 και 102 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορούν να ζητούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διαβιβάσει σε αυτά πληροφορίες, που κατέχει ή να διατυπώσει την γνώμη της επί ζητημάτων, που άπτονται της εφαρμογής της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί

ανταγωνισμού. Μπορούν, επίσης, να ζητούν από την Επιτροπή Ανταγωνισμού να διατυπώνει τη γνώμη της επί των εν λόγω ζητημάτων (άρθρο 35 Ν. 3959/2011).

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα να καταγγέλλει ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία ενεργεί ως Δημόσια Αρχή εφαρμογής του νόμου, παραβάσεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 36 Ν. 3959/2011).

Σε σχέση ειδικότερα με τις επιβαλλόμενες ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση παράβασης των σχετικών διατάξεων, τόσο του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και του αντιστοίχου Εθνικού, σημειώνονται τα εξής.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, όταν διαπιστώσει παράβαση των ισχυουσών διατάξεων ή υποχρεώσεων που έχουν επιβληθεί σε επιχειρήσεις προβαίνει σε σχετικές ανακοινώσεις προς την αρμόδια Εισαγγελική Αρχή, το αργότερο μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από την έκδοση της οικείας απόφασής της (άρθρο 43 Ν. 3959/2011).

Όποιος συνάπτει συμφωνία, λαμβάνει απόφαση ή εφαρμόζει εναρμονισμένη πρακτική κατά παράβαση του άρθρου 101 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τιμωρείται με χρηματική ποινή από δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ μέχρι εκατόν πενήντα χιλιάδες ευρώ. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος, με ιδιότητες του αναφέρονται στις οικείες ρυθμίσεις του Ν. 3959/2011, ενεργεί κατά παράβασή τους ή δεν εφαρμόζει τις σχετικές αποφάσεις. Αν η πράξη του πρώτου εδαφίου αφορά σε επιχειρήσεις, που είναι μεταξύ τους πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή από εκατό χιλιάδες μέχρι ένα εκατομμύριο ευρώ.

Όποιος προβαίνει σε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης στην αγορά, κατά παράβαση του άρθρου 102 της Συνθήκης ΓΙΑ την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τιμωρείται με χρηματική ποινή από τριάντα χιλιάδες μέχρι τριακόσιες χιλιάδες ευρώ.

Αν μία επιχείρηση υπαχθεί στο πρόγραμμα επιείκειας και εν συνεχεία απαλλαγεί πλήρως από την επιβολή προστίμου, τότε οι υπαίτιοι ή συμμετοχοί των επιληψίμων πράξεων απαλλάσσονται από κάθε ποινή. Η υπαγωγή στο πρόγραμμα επιείκειας συνεπεία της οποίας επιβλήθηκε μειωμένο πρόστιμο θεωρείται ελαφρυντική περίσταση κατ' άρθρο 84 Π.Κ.¹⁰ και στους δράστες των πράξεων αυτών επιβάλλεται ποινή μειωμένη κατά το άρθρο 83 Π.Κ.¹¹

¹⁰ Οι ελαφρυντικές περιστάσεις κατά το άρθρο 84:

1. Η ποινή μειώνεται επίσης κατά το μέτρο που προβλέπει το προηγούμενο άρθρο και στις περιπτώσεις που το Δικαστήριο κρίνει, ότι συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.

Ο υπαίτιος ή οι συμμετοχοί σε πράξη εναρμονισμένης πρακτικής μένουν ατιμώρητοι, αν με δική τους θέληση και πριν εξετασθούν, όπως δήποτε για την πράξη τους, την αναγγείλουν στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού ή σε όποια δήποτε άλλη αρμόδια Αρχή, προσκομίζοντας συγχρόνως αποδεικτικά στοιχεία. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η ουσιώδης συμβολή των εν λόγω προσώπων στην αποκάλυψη της συμμετοχής στις πράξεις αυτές, με την προσκόμιση στοιχείων στις Αρχές, θεωρείται ελαφρυντική περίπτωση κατ' άρθρο 84 Π.Κ. και επιβάλλεται ποινή μειωμένη κατά το άρθρο 83 Π.Κ.

Αν η επιλήψιμη πράξη ερευνάται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού ή όποια δήποτε άλλη αρμόδια Ρυθμιστική Αρχή κατ' όποιον δήποτε τρόπο, ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση, αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια μέχρι την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέως Εφετών. Σε αυτή την περίπτωση δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής του άρθρου 113 παρ. 3 εδάφιο α' Π.Κ.

Στις δίκες στις οποίες αφορούν οι προμνησθείσες παραβάσεις μπορεί να παρίσταται ως πολιτικώς ενάγον κάθε πρόσωπο, το οποίο θίγεται άμεσα από τις πράξεις αυτές (άρθρο 44 Ν. 3959/2011).

2. Ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται ιδίως: Α. Το ότι ο υπαίτιος έζησε έως το χρόνο που έγινε το έγκλημα έντιμη, ατομική, οικογενειακή, επαγγελματική και γενικά κοινωνική ζωή. Β. Το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από όχι ταπεινά αίτια ή από μεγάλη ένδεια ή διατελώντας υπό την επίδραση σοβαρής απειλής ή υπό την επιβολή του προσώπου στο οποίο αυτός οφείλει υπακοή ή με το οποίο ευρίσκεται σε σχέση εξάρτησης. Γ. Το ότι στην πράξη του ωθήθηκε από ανάρμοστη συμπεριφορά του παθόντος ή παρασύρθηκε από οργή ή βίαιη θλίψη που του προκάλεσε άδικη εναντίον του πράξη. Δ. Το ότι επέδειξε ειλικρινή μετάνοια και επιδίωξε να άρει ή να μειώσει τις συνέπειες της πράξης του. Ε. το ότι ο υπαίτιος συμπεριφέρθηκε καλά για σχετικά μεγάλο διάστημα μετά την πράξη του.

¹¹ Λόγοι μείωσης της ποινής: όπου στο γενικό μέρος προβλέπεται ποινή ελαττωμένη χωρίς κανένα άλλο προσδιορισμό, η ποινή που πρέπει να επιβληθεί επιμετρείται ως εξής:

Α. Αντί για την ποινή του θανάτου ή της ισόβιας κάθειρξης επιβάλλεται πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών,

Β. Αντί για την ποινή της κάθειρξης πάνω από δέκα έτη επιβάλλεται κάθειρξη έως δώδεκα ετών ή φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών,

Γ. Αντί για την ποινή της κάθειρξης έως δέκα ετών επιβάλλεται κάθειρξη έως έξι ετών ή φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους,

Δ. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο Δικαστής μειώνει την ποινή ελεύθερα έως το ελάχιστο όριο του είδους της ποινής.

Ε. Εάν ο νόμος προβλέπει αθροιστικά ποινή στερητική της ελευθερίας και ποινή χρηματική, μπορεί να επιβληθεί και μόνο αυτή η τελευταία.

γ. Αντί Επιλόγου

Από τα παρατεθέντα στοιχεία προκύπτει σειρά ερωτημάτων και προβληματισμών γενικής διάστασης και στοιχεία προς ενδεχόμενη περαιτέρω διερεύνηση¹².

Κατ' αρχάς πρέπει να επιχειρηθεί μία πρώτη κριτική προσέγγιση των ισχυουσών ρυθμίσεων για να διακριβωθεί κατά πόσον αυτές:

- Είναι «λειτουργικές»,
- Ανταποκρίνονται σε τρέχουσες ανάγκες των Επιχειρήσεων και των Πολιτών,
- Απετέλεσαν αντικείμενο αμφισβήτησεων σε επίπεδο υπηρεσιακής εφαρμογής, σε επιστημονικό επίπεδο, σε επίπεδο εφαρμογής εντός των διαφόρων Κρατών Μελών, ενώπιον Δικαστηρίων, τόσο της Ένωσης, όσο και των επί μέρους Κρατών.

Ειδικότερη έρευνα πρέπει να επιχειρηθεί για το ενδεχόμενο περαιτέρω «εμπλοκής» του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει του Κανονισμού Διαδικασίας του της 25^{ης} Ιουλίου 2007, καθώς και εμπλοκής του Ελεγκτικού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ανάλογες περιπτώσεις.

Ακόμη, πρέπει να διερευνηθεί η στάση των Καταναλωτικών Κινημάτων, τόσο σε σχέση με τυχόν παρεμβάσεις τους σε επίπεδο Εθνικών Οργάνων, όσο και σε επίπεδο Κοινοτικών Υπηρεσιών ή Οργάνων, Κοινοβουλίου, Συμβουλίου, Επιτροπής, Ελεγκτικού Συνεδρίου, Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, Δικαστηρίου, καθώς και της «νομιμοποίησής» τους προς εκπροσώπηση των Πολιτών, (διαδικασίες εκλογής τους, συμμετοχή Πολιτών, συλλογικότητα δράσεων κ.ά.).

Πέραν αυτών, πρέπει να διερευνηθούν θέματα ειδικών Συμφωνιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με Τρίτα Κράτη, π.χ. Βαλκανικά και κατά πόσον αυτές επηρεάζουν τον υγιή ανταγωνισμό εντός της Ένωσης.

Εξ άλλης πλευράς, διαπιστώνεται, ότι θέματα φορολογικής εναρμόνισης των ακολουθούμενων πρακτικών εντός των Κρατών Μελών της Ένωσης, τόσο από την επισκόπηση της Βιβλιογραφίας, όσο και από έρευνα στις Βρυξέλλες, (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Επιτροπή, Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Ελεγκτικό Συνέδριο, OLAF, Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης), και στο Λουξεμβούργο (Δικαστήριο, Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης), δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς μέχρι τώρα.

Εξ άλλου, τέλος, με βάση την διαθέσιμη Βιβλιογραφία και την Νομολογία Εθνικών και Διεθνών Δικαστηρίων είναι αναγκαία η

¹² Βλ. Αρτ. Δ. ΣΑΒΒΙΔΟΥ: Θέματα ανταγωνισμού. Αθήναι, 2014, σ. 38 επόμ.

διατύπωση προτάσεων, τόσο προς «αριστοποίηση» του εν ισχύει συναφούς καθεστώτος από άποψη νομοτεχνική, όσο και προς ικανοποίηση νέων απαιτήσεων των επιχειρηματικών δράσεων προς εξασφάλιση υγιών κανόνων ανταγωνισμού.

δ. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

(Βλέπετε και ειδικότερες αναφορές εντός του κειμένου)

- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ Κ., ΓΕ. (Επιστ. συμβ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ, ΕΛ. ΚΑΒΒΑΔΙΑ): Δίκαιο και Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήναι, 2010. Εκδ. Κ.Ε.Μ.Ε.ΑΝ.
- ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ Γ.: Εισαγωγή στο Δίκαιο Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αθήνα, 2011. Εκδ. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.
- ΔΕΛΗΘΕΟΥ Β.: Ευρωπαϊκοί Αναπτυξιακοί Θεσμοί. Αθήνα, 2008, (αυτοέκδ.)
- ΔΕΛΟΥΚΑ Κορν. - ΙΓΓΛΕΣΗ: Εισαγωγή στο Δίκαιο Ανταγωνισμού. Αθήνα, 1994. Εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ Γ.: Προστασία του Καταναλωτή. Αθήνα, 2002. Εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- ΚΩΤΣΙΡΗΣ Λ.: Δίκαιο Ανταγωνισμού. Αθήνα, 2011. Εκδ. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- ΛΙΑΣΚΟΣ Ευάγγ.: Το νέο σύστημα εφαρμογής του Κοινοτικού Δικαίου Ανταγωνισμού. Αθήνα, 2008. Εκδ. Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- ΜΑΝΙΤΑΚΗΣ Αντ.: Το Σύνταγμα της Ευρώπης αντιμέτωπο με την εθνική και λαϊκή κυριαρχία. Αθήνα, 2004. Εκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ.
- ΜΑΡΙΝΟΣ Μιχ. - Θ.: Αθέμιτος Ανταγωνισμός. Αθήνα, 2009. Εκδ. Π.Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ.
- ΜΟΥΣΗΣ Ν.: Ευρωπαϊκή Ένωση. Αθήνα, 2013, Εκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ.
- ΣΤΕΦΑΝΟΥ Κ., ΓΚΟΡΤΣΟΣ Χρ.: Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα, 2006.
- ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΗΣ Γ.: Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού. Αθήνα, 2011. Εκδ. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

Β. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- ANDERSON, K.: How can Agricultural Reform reduce poverty? Centre for International Economic Studies, Discussion Paper, N. 321, 2003.
- FINCKENSTEIN, K.: International Antitrust Cooperation: Bilateralism or Multilateralism? Vancouver, www.apec.org/tw/doc/Canada/Policy/1.a.htm, 2001.
- GALINDO - RODRIGUEZ, B.: European Competition Policy: Development and Protectionism. Sixth Annual International Competition Network Conference. Moscow, 2007, available: www.icn-moscow.org/get_file.php...id = 187.

- GERBER, D.J.: Law and Competition in the Twentieth Century: Protecting Prometheus. Oxford University Press, 2000.
- JONES, A. and SUFRIN B.: Competition Law: Text, Cases and Materials. Oxford University Press, 2004.
- KURZER, P.: Markets and Moral Regulation: Cultural change in the European Union Cambridge University Press, 2001.
- MONTI G.: Competition Law. Cambridge University Press, 2002.
- SHAW M.: International Law. Cambridge University Press, 2004.
- TZOUGANATOS D. (Edit): MOSCHEL, W.: The Relationship Between Competition Authorities and Sector Specific Regulators. Europ. Union Competition Law and Policy: Developments and Priorities, Proceedings from Athens Conference, April 2002. Αθήναι, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, 2002.

Γ. ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

(Ενδεικτική αναφορά).

- Court of First Instance (C.F.I.).
- European Commission Decisions (E.C.D.).
- European Court of Justice (E.C.J.).
- International Trade Organisation (I.T.O.).
- Organisation for Economic Cooperation and Development (O.E.C.D.).
- United Nations Conference on Trade and Development (U.N.C.T.D.).

Δ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

(Ενδεικτική αναφορά)

- ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ. Έκδ. Δικηγ. Συλλόγου Αθηνών.
- Central European Journal of Public Policy. Published electronically twice a year.
- Review of Decentralization, Local Government and Regional Development. Athens, 2010 - 2014.
- European Competition Law Review. Monthly journal in English. Seet and Maxwell edit. London.
- Journal of Agricultural Economics. Triannual Journal. Published by WILEY - BLACKWELL (on behalf of the AGRICULTURAL ECONOMICS SOCIETY). London.
- Journal of European Social Policy. A quarterly published Journal. Edit. J. CLASSEN and T. MEYER. London.
- Journal of International Economic Law. Monthly journal in English. Oxford University Press. The Journal is currently edited by J. JACKSON. Με τον αυτό τίτλο απαντώνται εκδόσεις διαφόρων Πανεπιστημίων, όπως HARVARD, WASHINGTON, YALE κ.ά.